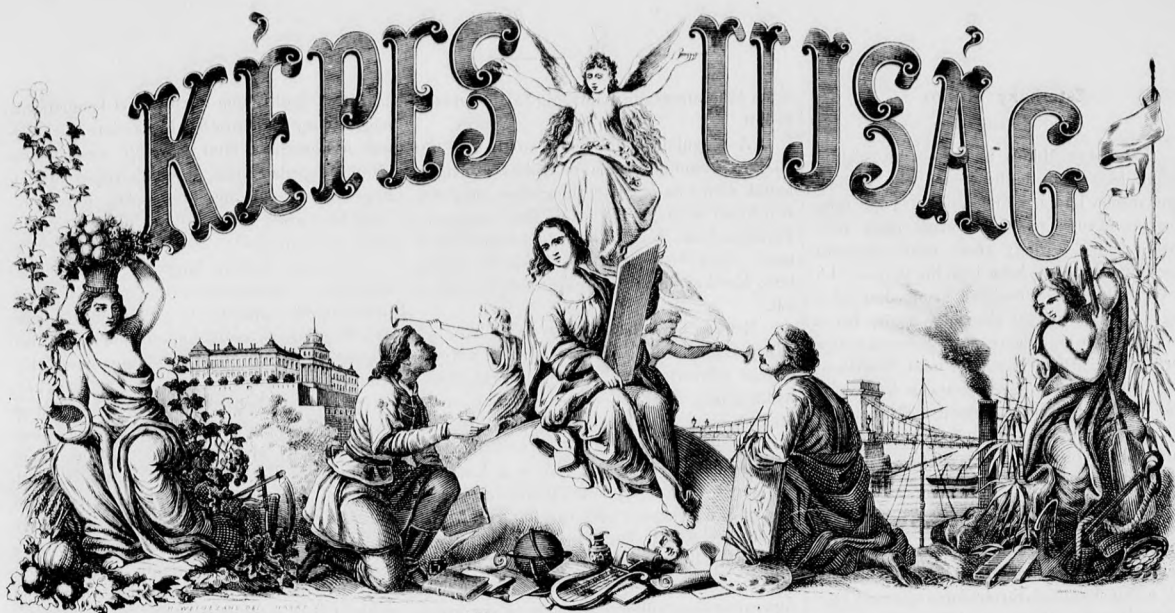

KÉPES ÚJSÁG

Pest 1860, vasárnap Január 15-én.
Megjelenik minden vasárnap másfél nagy iven.

2. köt. 3. sz.

Előfizetési díj fél évre 5 ft. 25 kr., egész évre 10 ft. 50 kr.
Előfizethetni: Werfer Károly kiadóútló földunaszor 10. szám alatt, és minden cs. kir. postahivatalnál.

Eszterházy Miklós.

Esterházy Miklós

Magyarország nádora.

Esterházy Miklós nádor — ki családját hazánk legfényeseb, legjelentékenyebb nemzetségei sorába igatá, s ki sokoldalú jeles tulajdonai, tevékenysége, az udvarnál nagy befolyása s a nemzet nagy része előtti népszerűsége következtében kora legfőbb tényezői közé tartozott; — ön erejéből emelkedett fel a magas polcra, melyet elfoglalt. Atyja, bár a hon legrégibb családai egyikének ivadéka, egyszerű csalóközi nemes volt, s mint hivatalnok szolgálta Pozsony-megyét, melynek később alispánjává lön; s anyja, a szintén csalóközi eredetű, s az ép akkor fényleni kezdő Illésházy családból, testvére volt Istvánnak, a később híres nádornak. Esterházy atyja a protestans hitefelekezethez tartozott; de azért fiát — ki 1582. ápril 8-án született Galántán, — a nagy-szombati híres tanodába küldötté, hol ez nagy szorgalommal tanulta a classikai irodalmat, a szónoklattant, történelmet, vita-tant, egy-szersmind nagy előszeretettel fordult az egytán felé. A főnéleg keblű ifjura oly nagy befolyással lön Pázmán Péter tanítása, hogy 1601-ben (tehát 19 éves korában) áttért a római kath. hitre; y minek következtében atyjától eltaszítottávan: örökségéből is kiittatott. De ez nem volt rá semmi hatással; s bár később nagybátyja Illésházy István, kihez atyja által eltaszítottása után folyamodott, a visszatérésre folyvást ostromolta, őt azon esetre, ha ezt tendéné, Trencsén birtokával is kecségtetvén: rendíthetetlen híve maradt a római egyháznak.

Illésházytól tehát nem találván pártfogást: másik rokónához Mágocsi Ferencz kassai kapitányhoz folyamodott, s annak zászlói alatt katonai szolgálatokat tett majd egy évtizedig.

1612-ben igazságszereteté s önmegtartóadását fényesen tanúsító tette által magára vonta a közfigyelmet s kivívta a közbecsülést. — Dersffy Orsolyát, Mágocsi Ferencz özvegyét, a hon legdúsabb hölgyei egyikét nőül vevén: az illyéki birtokába jutott Dersffy és Mágocsi-birtokok tetemes részét a Dersffy-család nőivadékainak, kik e javakhoz jogot tartottak, önként átengedte.

Az így feltűnt, s az udvarnál Illésházy ügyében tett megjelenései folytán már ismert férfit, II. Mátyás király hadi kapitányává, tanácsossá, később testvéreivel együtt báróvá, s miután az Alaghagy kihaltak, Régecz urává is tette. 1614-ben már mint a m. országi rendek megbízottja volt jelen a német birodalom képviselőinek, a török hadjáratok ügyében tartott lincai gyűlékezésén. A királyra ekkor már oly nagy volt befolyása, hogy ki tudta vinni, miszerint egykori tanítója Pázmán Péter, a csak egy év óta türóczi prépost, az ország minden főpapja mellőzésével, esztergami érsekké nevezetett. — 1617-ben bereghí; 1618-ban zólyomi főispán és kir. udvarmester; 1618-ban kir. tanácsos és 1821-ben országbíró, s így az ország zászlósaai egyikévé lön. 1619-ben a nagy-károlyi békeértekezletéknél képviselte fejedelmét, s azu án a fölkelt cseh rendekhez küldött országgyűlési bizottmány tagja volt. Bethlen Gábor, ki a jeles férfit becsét ismeri a nagy-károlyi értekezletben tanulta, mindent elkövetett, hogy őt pártjának s terveinek megnyerhesse; de ügyekezete a szirtjellemű

férfiu állhatatosságán mindvégig hajótörést szenvedett.

A megújult hazai hadjáratokban Esterházy a dunántúli részen működött a magyar hadak élén, s az ott fekvő megyéket nagy részben kérés és meggyőző okok által megnyerte Ferdinándnak. A nikolsburgi békekötésben tetemes részt vón; 1621-ben kamarás, országbíró, Érsekújvár s a bányavárosok kapitánya lett.

Bethlen ismét hadat kezdvén (1623), annak pusztító törökhatár-segédcsapatait a Nyitra vizénél szétverte és számtalan keresztényt szabadított meg. Ez alkalommal sok főrangú törököt is tevé fogolylyá: ezek kíséretében számos török lobogóval s nagy zsákmánnyal Bécsbe ment (1624. jan. 20.), s a királyt a hadjárat további erélyes folytatására akarta bírni; de a békepárt, elég rövidlátólag, egyezkedést eszközölt. Esterházy mindenkép oda iparkodott, hogy megtöressék Bethlen hatalma; sőt vannak, kik azzal vádolják, hogy miután a soproni országgyűlésen — noha ez nagyrészt protestansokból állt — szavazatok őt-hatódával nádorrá választották (1625. octob. 25.): az erdélyi fejedelemségre is áhított volna.

Esterházy, mint nádor, még azon országgyűlésen, a melyen megválasztották: a serelemek kérdésében fényes tanujelét adta államférfiu fölsőbbségének. Oly befolyással volt a rendelkezésre, hogy az eleinte nyilatkozó, s Bethlen háttérbenléte miatt könnyen veszélyessé válható ingerültség lecsillapodván: III. Ferdinánd királyla választását kivitte; mire a király őt Fraknó várával s uradalmával jutalmazta meg, s fraknói szabad és örökös grófi címmel ruházta fel.

Bethlen ismét hadat kezdvén: Esterházy a magyar hadakat vezérlette. A történelem lapjai fényes tanúságot tesznek azon nagy érdemekről, melyeket ő ezen hadjáratban szerzett volt; neki köszönhető főleg a Bethlennel s a törökökkel Szőny alatt megkötött kedvező béke is. A spanyol király ekkor (1628.) az arany-gyapjas rendet kül lötte meg neki, mely kitüntetésben előtte még csak egy magyar, Báthory Zsigmond részesült.

Ekkor érte el szerencséje tetőpontját. Ez idő óta számos keserűségnek lön kitéve; heves surlódások voltak Pázmánnal a nádori s főérseki hivatal előjogai, s különösen a királyszemélyiségi helyetteségre nézve. E vitát lecsillapító ugyan, de csak palástolólag, a király; kitört az ujra, midőn az érsek rábirta Ferdinándot, hogy hadat kezdjen Bethlen utóda I. Rákóczy György ellen.

E hadjáratban Esterházyra lön bízva a fővezérség; de nem látottat el kellő segéd-eszközökkel; s ez és Pázmán titkos működése lehetetlenné tette, hogy szerencsésb fordulat adjon a háborúnak; mit látván, addig iparkodott bécsi barátai által hatni a királyra: mig megkötötték a kassai béke (1645.), mely a király és Rákóczy közti viszonyokat egy időre megállapította.

A közti és Pázmán közti surlódásoknak csak ez utóbbi halála (1637.) vetett véget. De a mint már ily kitünő egyéniségnél másképp nemes történetet, a fondorlatok ellene nem szüntek meg; sőt annyira jutottak, hogy kifárasztották őt, s arra bírták, hogy 1638-ban a királyhoz intézett levelében lemondott a nádor-

ságról. A király nem fogadván el lemondását: még néhány emlékiratban iparkodott a fejedelmet a kormányra által követett veszedelmes irányra figyelmeztetni, s midőn végre átlátta, hogy minden nemes törekvése haszontalan: 1642-ben ismét lemondott, és pedig a rendek előtt, a nádorságról.

A rendek tudván, hogy az ország alkotmányának fenntartásában kifejtett buzgalma eredményezé lemondását, azt szintén nem fogadták el, s az ezzel kapcsolatban levő ügy tárgyalását a következő országgyűlésre halasztván: hivatalának addigi megtartására kérték őt. Ezt megígérte; de nem érte el a legközelebbi országgyűlést, hanem igenis jóslata beteljesedését: mert csakhamar kiűtött az uj polgárháboru. Ennek lecsillapítására fegyverrel, hazafiúi áldozatokkal, s diplomatikai utakon működvén élte alkonyán; még megérte, hogy megkezdődtek a békealkudozások; de mire a béke megkötötték (Kassán, mint már említettük, 1645-ben), ő már nem élt! Őt nappal előbb (1645. szeptember 11-én) Nagy Höflein-ban, élte 63. évében meghalálozott.

Első neje, Dersffy Orsolyát István fia született; második felesége Thurzó Imre özvegye, bedeghi Nyári Krisztina lön; ezzel nemzette Lászlót, ki a vezekényi csatában még három unokavérezel — Esterházy Tamás, Gáspár és Ferenczettel együtt — elesett; — Pál, Ferencz és három leányt.

Jó reggelt az „Österreichische Zeitung-nak.“

Kedves szomszédasszony!

Nálunk is megvan az a szokás, hogy a szomszédasszony mindíg jobban tudja, mi történik a más udvarán, mint a magáén, — ujján elszámolja, mennyi a bubos tyuk, mennyi a pézsmaréce, hány sánta bárány és hány fogatlan juh ballag be a szomszéd udvarára? de nálunk nem akad olyan jámbor, ki ezen adatokból kivájon statistikát készíteni; mert ha valaki azt akarja, hogy ne bigyék, a mit mond; kuforrással bevallja, hogy mindezt a szomszéd asszonytól hallá.

Eddig csak házi szomszédainkra figyeltünk, de most tapasztaljuk, hogy Bécsben is találkozik szomszédasszony, épen tisztelt kegyed, ki udvarunkra kandikál, összeszámolja sánta juhainkat, s hogy valamikép egy darabot ki ne feledjen, tizzel-huszzal többet mond. Kedvezzen les helyéről már azt is kitudta, — mit minden jóra való vén asszonynak tudni kell, — hogy nőnk melyik szabónál varratják magyar szabásu ruháikat? az is megszagolta, hogy legnagyobb részét hitelre varrják, sőt, a magyar ersényben gyanakodó szabók kézi zalogot is kérnek a magyar asszonytól.

Ilyeneket beszél kedves szomszédasszony lapja, melyből néhány példány, hitelre vagy kézi zalog mellett? nem mondja ön, édes hazánkba is eljár, s hálából, mint bármely más, ki más kávéjából lakik jól, nap lenyugtáig a kávéadót megrágalmazza, kegyed is mocskol benűnket, s hogy a világ kaczaghasson: valamint, a magyar ruhát gunyolja ki, nem azért, a milylen; mert biz az nem plundra; hanem az árt, hogy hitelbe vagy épen kézi zalog mellett varrják.

Ha én Bécsben lakó német volnék, elol-

vasván szomszédasszony cikkét, annak értelmét fölött így okoskodnám: Ha az „Österreichische Zeitung“ azt mondja, hogy a magyar asszony ruháját hitelre vagy kézi zálog mellett adják, ratal állunk azon államgazdasági reménységgel, mely szerint Magyarhon kiaknázhatlan adóalap, hisz tíz esztendei megadóztatás azt eredményezé, hogy már a magyar hölgyeknek csak kézi zálog mellett varrnak ruhát, — s ekkor én fülem mellett nagyon megvakarnám eddigi reményeim meghiusultán, mit az ön lapjának köszönhetek, — vagy pedig, azt kellene hinnem, hogy ön gyengédségekben guny tárgygyá akarja kitenni a magyar hölgyeket, kik elolvassán ön lapját, elpirulnának azért, a mit ön leírni igen, de magyar hölgyek előtt saját személyében fölolvassni aligha merne. Ekkor pedig még inkább elszomorodnám; mert egy birodalom polgárai lévén, kik közös bajokban egymás mellett állunk, nem nemem segélyül hini azt, kit úgy rágalmaztam meg, hogy nevének ruhája csak szabó irgalmából való portéka, vagy roncsolt hitele miatt ugyanazt kézi zálogra kapja.

Szomszédasszonynak neve ösmeretes, — beleszó a világ járásába, s nem nemem állítani, hogy ön csak erszényének szolgál, hanem talán hazájának is, — és ugyanez, kérdem, elkövetkezvén a közös bajok órája, midőn az ember a jó barátokat megszámlálja, hogy tudja, hányan lesznek? mondja meg ön, az egyetértés fömtartására, a kölesönös szeretet élesztésére mennyire munkált közre ön lapjának azon cikke, melyben tartózkodás nélkül kigonyolván ruhánkat, azt mondja ön, hogy nőinknek már csak hitelre vagy kézi zálog mellett varrnak. —

Nem lehet kényszeríteni senkit, hogy valamint egyest, úgy nemzetet szeressen; de egy birodalomban élőnek ellenében lapszerkesztőnek megvetéssel szólni, először is politikai ügyetlenség, mert az idők szerint a szóknak is van sulyja; másodsor nők ellenében gyöngédtelennek lenni lovagiatlanság!

Mint hogy pedig minden nagy kora embernek kötelessége polgári tisztét is betölteni, inkább elvágtnám mind a tiz ujjamat, mint egy mondatot leírjak, melyről egy német hölgy azt mondhasa: „Engem egy magyar író tisztetlenséggel bántott meg!“ s ekkép azon vádnak tegyem ki magamat, hogy egy birodalomban élő nemzetiségeknek egyéneit nem csak átáljában; de külön is megsértsem. Így gondolkozván, fölcsólitom a nevezet lap szerkesztőjét, az idézett cikkben kimondott véleményem olyan ténynek tartja-e, melylyel lelkét megnyugtatta azt mondhatja: Én a magyar hölgyeket kigonyoltam, s ezt csak cselekedvén, polgári kötelességemet teljesítettem?

Ezekután kívánok jó éjszakát.

Irtam Pesten, januar 12-én 1860.

Vas Gereben.

A hétablakos csárda.

(Életkép.)

Az utas, kit eddig senkisé méltatott figyelmére, használva e pillanatot, kezét a csapláros állára teszi.

— Nos? — morog ez hátra fordulva.

— Kaphatok-e éjjelre szállást? — kérdezi az utas.

— Azért csárda ez, hogy mindenki belé szállhasson.

— Nem így értem! Kaphatok-e külön szobát?

— Azt eddig még nem építettünk.

De hát mit tegyek! Ily rosz időben csak nem mehetek odább!

— Háljon az ur itt.

— Hamar elpusztulnak innen ezek az érdeemes vendégek?

— Hajnalban már egy sem lesz itt közülök.

Köszönöm.

— De tán a szekéren is el lehetne egy éjt nyugalomban tölteni, — tanácsolá az emberségtudó csárdás.

— Azt nem igen hiszem, — viszonzá az utas. — Ott az állásban legalább is ezer ruca, liba, csirke hápop, gágog és visit.

Kaján István uram e válaszra elkezdí füle tövét vakarni, mint olyan ember, ki minden további jó gondolatból kifogyott.

— De az urat még sem ereszthetem el ily éjjel. Ha a nyakát szegné, még rajtam száradna a lelke, — szóló végre. — Igaz nem vetné meg az ur az én szobámat?

— Söt nagyon örvendek, ha ott hálhatok. Ketten csak elférünk benne.

— No meg a feleségem!

— Hm.

— Meg a Zsuzsi cselédem.

— Hm, hm.

— És annak a két esztendő leánykája.

— Szép, szép! Csak hogy azt hiszem, hogy már tovább is indulhatok. Ugy tetszik, hogy az eső szünni kezd, s a hold kipislog a fellegek közül, — jegyzé meg az idegen a parányi alak egyetlen tábláján kitekintve.

— A mint akarja az ur! — viszonzá Kaján bácsi s vendégének hátat fordított.

— Megálljon csak!

— No?

— Adjon egy meszely bort meg rostélyost!

— Az elsővel szolgálhatok, a másodikkal nem, vendégem magukkal szokták hordani a harapnivalót.

Az utas rosz löréje mellett akarta végigunni az döt, még kocscisa a lovakat megabrákoltatja.

Alig reszelődött végig azonban egy kertya a torkán, midőn az ivőszoba ajtaja felnyílt, s azon egy különös alak lépett be.

Arézából egyedül ragyogó pirossága orrát lehetett látni, melyen olyan bibircsöféle kékes forradások diszlettek, melyek a spanyol-tökön láthatók. Homlokát s szemeit ütőköpött, de az esőtől most szokatlan fényű köpcsgyalap födte el, melynek karimájáról bőségesen csurog alá a víz. Testére nagyon elviselt olajszinü kabát feszül, mely jobb minőségben hajdan uri termekben is diszelegethetett. A kabátnak ugyan meglátszott minden szála, de arról azért egyetlen gomb sem hiányzott s elfakult bársongallérja gondosan fel volt hajtva, hogy valamikép meg ne ázzék. Ezen nem annyira különös, mint szegényes öltözetet s százszor kimosott szarvasbőr-keztü fejébe be.

A mint e furesa alak belépett, minden

szem feléje fordul. Ugy látszik, hogy e helyre nagyon járatos.

— Azt gondoltam, komám, hogy már el is feledkezett rólnak, — szólá meg őt az ad honores tett tanító, ki a szétröppent kártyákat még most is szedogeté.

— Csoda, hogy meg nem ették a farkasok! jegyzé meg az elhízott asszonyok egyike.

— Azt bámulum, hogy ki nem rabolták! mondá a másik kaczagva s bizonyírá a harmadik sem mulasztott volna el valami okos tréfát mondani, ha a mértéken túl éldelt löre az álom fátyalát nem borítja szeméire.

— De miért is késett el a sógr? voltaképpen ennyire? — kérdezi Kaján István uram.

A vörös orru ur e sok kérdésre válasz helyett megrázta magát, úgy, hogy az egész szobát körülűfcskendezte.

— Mit beszél, Kujon bácsi? — kérdezi e mütét után.

— Hogy mért késett el eddig a sógor.

— Hm, annak sok oka van, — szóló s kalapját még mélyebben a szemére huzta.

— Például?

— Először is gyalog nem jöhet az ember oly sebesen, mint kocsin.

— Tovább!

— Azután pedig az eső elől az utszélen meghuztam magamat egy kert végiben. Ott akartam bevárni, hogy derüljön. —

— Azonban kiszáradt a torka? Hahaha!

— Az is megtörtént, meg a kutyák is elugattak arról a helyről, s így nolle, velle tovább kellett indulnom. Most itt vagyok; hozza hát elő a porceziómat!

Mig Kaján István uram a vörös orru ur porceziója után ment, addig ez az asztal azon végéhez telepedett, hol előbb ama szép huszonegyes bank adatott.

Pár percizg könyökéit térdeire támasztva s beretvalatlan állat tenyereibe temetve, merőn maga elő tekintett; mint a ki nagyon el van foglalva saját bajai, gondjaival. Azután fejét hirtelen felütötte, kalapját az asztalra dobta, s rendetlen haját még jobban fölborzolva, rákiáltott a még ébenlevő tyukászokra:

— Hé, atyafiak! hát nem verekednek kendtek? Per nélkül hagyják a szegény prókátort, hogy éhen veszzen?! Nem irat senki folyamodványt, nem keres senki igazságot?

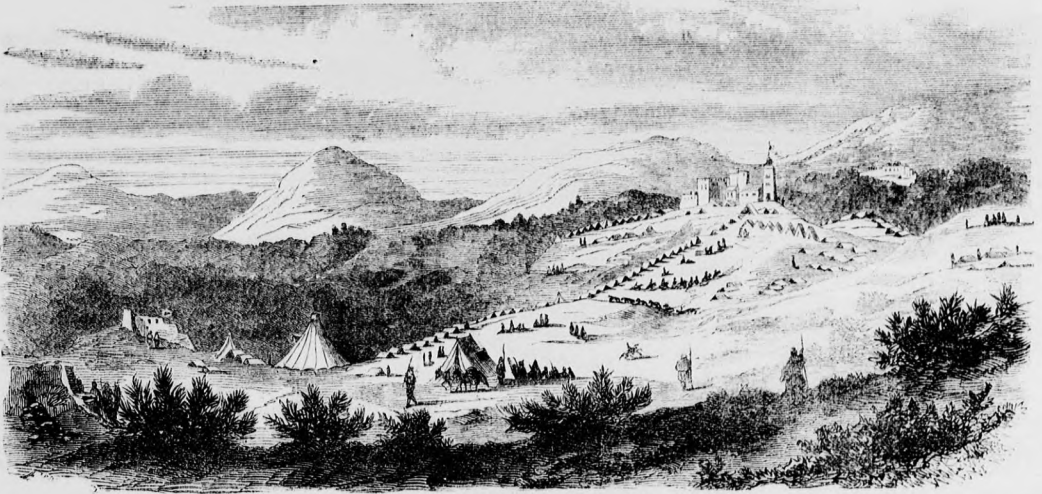
— Megköszönjük átoszággal a tekintetes urnak irantunk való jó akarátját, és hasznos szándékát; de ambátor sajnáljuk, de hál! Istenek! mégis csak megvagyunk most békességesen, — szólótt a kappaniferánsok egyike az egész testület nevében.

A vörös orru lehajtottá fejét s olyanfélét morgott: mit ér Cicerónok lenni, mikor csak Beatus ille, qui procul negotiis. —

Kujon bácsi épen most hordta elő a kívánt porceziót, mely szinig megtöltött pintes üvegéből állott, mire a kopott ur annak fogyasztásához kezdett.

Az előtte érkezett utas, kinek komoly magaviselete, fiatal arca s egyszerű magyaros öltöze valami vonzót rejtett magában, alig ült töle fél öhnyire, s így mormogásából annál inkább kivehetett egy pár szót, mert az első perciz óta feszülten figyelt minden mozdulatára.

— Hm. Tehát sem folyamodványt, sem perpatvar? — Patvar! így tovább nem élhetek, — beszélt foga közt a vörös orru. — De

A marokkóiak főhadállomása Ceuta előtt.

mégis talán valamikép, hiszen audaces fortuna juvat! — Básta di cseszta! ez nem igaz, mert a Local-Blatt tegnap is négy ember halálát jelentette! Az egyik főbe lőtte magát; ez tanuló szerelmes vagy adós. A másik a Dunába ugrott; ez szabólegény volt, de alkalmasint paraszt, — corpo di bacco! nemes ember bor-

A marokkói és spanyol birtokok határköve a háború kitörésekor.

zad a vizbefulástól. A harmadik a Rudasfürdőben az ereit vágta fel; ez valaha borbély legény lehetett, — utolsó percében sem tagadhatta meg mesteriségét. A negyedik vitriolt ivott; ez bolond volt! Már ha nekem például vitrióra volna pénzem, azt inkább csak borban innám el, s nyakravalómon húzatnám föl magamat a mennyek orszá-

Farkasvadászat Oroszországban.

gába, — hm az a mennyek országa! Elég okom van, hogy rá vágyakozzam ebből az árnyékvilágból, Lum di oduisse, úgy nélkül prókátort csinálnak belőle. Adieu, neked meg nekem, világ!

Ilyetén magánbeszédék közt az érdemes ur végképen magába temetve a két itczét, s kalapját fejére nyomva, előcsöngtete a csaplárost.

— Fizetek! — szólott nagyon előkelő tagjártatással s néhány darab rézpénzt az asztalra tett.

— Elég ez? — kérdezé.

— Biz annak még öt garas a hija, — felelt Pista bácsi. — Azonban mit sem tesz; fölírjuk a tartozást az ajtóra.

— Ezt tenni nem engedem, mert, ordo anime rerum; vagyis magyarul: ha nincs pénz, ved, igyál vizet.

E szavak közben a vörösorru ur egy aczél óralánczot oldozott le mellényéről, mely ott épen oly hű fényűzési czikk vala, mint sok tudós ajkán a frázisok, sok uracs czifra szerelmi ömlengései, és sok bukásnak indult kereskedőnél a czifra kirakatok.

— Fogadjá tőlem, Kaján István uram, ezt a lánczot adósságom fejében, s annak emlékére, hogy adósa egykoron órát is viselt rajta.

Ezt mondja, s jobb kezét katonásan kabátjának két gomb közti nyílásába dugva, komoly léptekkel eltávozott.

— Nem is búcsúzik el a sógor a vendégekétől? — kiáltott utána a csapláros nevetve.

— Odí profanum vulgus! — mormogta az érdemes ur fogai közt, s lassan betevé maga utazt.

Alig tűnt el a bor s pipafüst gőzköréből, midőn az utas e szavakkal közelgett Kaján István uramhoz.

— Kicsoda ezen ur?

— A vörösorru prókátör.

— Hogy hívják?

— A vörösorru prókátörnak.

— De hogy hívták akkor, midőn még nem volt vörös orra?

— A mióta ismerem, mindig vörös orra volt annak.

— S mióta ismeri?

— Egy éve.

— Mit szokott tenni?

— Este rendszeren ide jön, rendszeren megkérdezi: nincsen valakinek ügyesbajos dolga? uálam pedig, ha valakinek pere van, rendszeren itt végzik be azt a hely színén ütlegekkel, — aztán rendszeren megissza a maga két itcze borát, azt rendszeren kifizeti, aztán rendszeren elmegy. —

(Vége következik).

Szokoly Viktor

Népek a marokkói háborúból.

Politikai lapjaink fôladata e háború eseményeit s fejlődését figyelemmel kísérni, — ki e háborús események iránt érdeklél viseltek, az érdekes részleteket találhat az említett lapok hasábjain, mi mint lapunk programjával meg nem egyezöket, azokat mellözni vagyunk kénytelenek. Mi egyszerűn e tárgy festött oldalát tüntetjük föl soronkint érdekes rajzokban, melyeket a helyszínén működő ügyes

rajzölök esetje után közlünk. A „Moniteur de l'Armée“ a mórok harcsmódját következőleg írja le. Ök sziklák mögé rejtöznek, hosszú puskáikkal a fejre czéloznak és biztosan lönek.

Öszszecsapás alkalmával a Yatagán-nal küzdenek, vagy ha ezzel nem bírnak, fogai s körmeikkel, soha meg nem adják magukat s minél kevesebb foglyot igyekeznek ejteni. Ütközet folyama alatt s annak bevégeztével a golyókat öszszegyűjtik, s azokat a spanyolok ellen fölhasználják, ha azok fegyverekben alkalmazhatók, a nagy golyókat eltesszik akkorra, ha majd úgyiuk lesznek. Eleinte a vetgolyókat is fölstedték, de azokért drágán lakoltak. E lövegnetem nem ismerték, azonban mióta sajnosan tapasztalták, hogy azok szét szoktak pattanni, azóta föl nem szedik. Támadási módjuk következő: mintegy 300—400 emberből álló csapat három vonalban nyomul előre. Az első vonal s sziklák és fák védelme alatt esatárlánczot képez, a második fegyver nélkül a halottakat és sebesülteket szedi föl, fegyvereiket ragadja fel s pótolja őket; a harmadik a tartalékok képezi.

A Ceuta vára előtti terület igen kedvező a mörökre hadakozási módjára nézve. Általában nem megvetendő ellenség. A bazatérő spanyol tisztak elmeséléseiből itélve, a hadsereg nézete az Afrikai hadjárat fölött ma már koránsem oly vérmes mint hat hét előtt.

— e —

Télen.

Kinek volna ily időben kedve,
Egyik vihar ha öli a másat. . .
Jó ilyenkor a befűtött szoba,
Jó azoknak kik benne tanyáznak.

Borus idő . . . a nap sem világít,
Minden olyan eljesztő, komoly. . .
Néha látszik egy-egy meleg sugár,
Olyan az, mint a kelletlen mosoly.

Oda künn a farkas ordítása
Mint a halászó metszi át a léget —
Talan bizony fáj a foga neki. . . ?
Fáj a foga, nem evett eleget.

Oda sompolyg a karámhoz lassan,
Csak lassan, hogy annál többre érjen,
És ha szomját oltá birkavérrel,
Ugy illő, hogy aztán haza térjen.

Kullog is . . . mint az, ki átkától fut,
Nyomatótt a juhász hiába. . .
Elégítélt úgy vész, ha a rétet
Káromkodva messze bekiáltja.

Máskép áll a szobában a világ,
Kandallónál nyájas arezok ülnek,
Szomszédok az ujalmas estéket
Vigan tölteni szépen egybegyűlnek.

S foly a beszéd erről is arról is. . .
Tárgyalják a multat, meg a jelent,
Szégyenében a mécs is elalszik,
S sorra kérdik: ez valjon mit jelent?

„Nincs olaja“ — gyanítá az egyik;
„Hű képmása ez tán a jellemnek!“
Találólóg jegyzi meg a másik:
„Rosz szél fűt rá!“ — végzé be az öreg.

Vig pipaszón rövidül az este;
Foly a beszéd, hanem a gyermekek
Mint ibolyák a bokor körül,
Gyűlnek öszse édes anyjuk mellett.

Lefektetni szépen öket sorba,
Zeng fölöttük esendes altató dalt. . .
Szállínlóznak a szomszédok is már,
Hallván hangját a takarodóknak.

Biró Imre.

Vig' levél.

Írta: Haragos András.

Szerkesztő ur! Ha valami különöz angol megtanulta volna a magyar nyelvet, s ilyenképen fölkészülve előjné Pestre, azt mondhatná valamelyik ösmertebb magyar embernek:

„Barátom! nyelveteket megtanultam, most már szeretnék benneteket megismerni, vezess a forráshoz, hol szomjamat leghamarabb és legbiztosabban elolthatom.“

Kétségen kívül a megszólított bevezetné az angolt az egyetemi könyvtárba, előkérné a magyar szépirodalmi munkákat, melyek híftükrei a magyar életnek, s nem kételkedem, az angol gyönyörködve olvasna Eötvös, Jókai, Józsika regényeit; Frankenburg, Gál József genre-képeit, Czuczor tősgyökéres népdalait, Vörösmarty, Arany, Petőfi és Tompa gyönyörű es erőteljes költeményeit, és elvégezőven az olvasást, körülbelöl ekkép nyilatkoznék:

„Barátom! a magyar nemzet tele öserővel romlatlan kedélylyel, eredetiséggel, mint azt saját íróitok szép tollrajzaiból látom. Íróitok magasan röpöködnek, az idegen zamatnak egy csöppnyi ízét nem érezni meg, utjuk a maguk által vert nyomon jár, e nemzet nem szorult a civilisátorok sápadt képű gyánjaira.“

Szépirodalmunkról így nyilatkozhatnék, és ekkor még nem is mondana valami újat, mert a szomszéd német irodalom termékeinkből már erősen táplálkozik, s ha van is olyan vak magyar, ki 1830 óta nem lát, és azt mondja, hogy azóta sülyedtünk, holott Arany és Petőfivel agyonvert a későbbi korszak, minden idegen nyomon járó Minervás, Plutós, Diannás és Psichés potát; szépirodalmunk versenyt fut a szomszéd nemzetekkel. Az angol telhat, mint mondtam, nem mondana újdonságot, ha szépirodalmunkról méltánnyal szólna, de bezzeg, megszéppennék, ha a beszédet így folytatná odább:

„Kedves barátom! szépirodalmatok nagy gyönyörűséggel töltött el, hanem most, kérlek, tudományos műveiteket is hadd lássam, tudom, akadémiátok három évtized óta áll: kíváncsi vagyok, mit dolgozott!“

De itt már kimelegednék az ember, s egyelőre a hazai történetírás szorgalmával kellene egyensúlyt keresni, csakhogy ezek az angolok kibőjtölük az embert, és megdicsérvén derék történetíróinkat, előkérnék a tudományok egyéb ágait; de már ekkor hiában várnánk a dicséretet.

Az angol végig olvasna mindent, és hamar ráakadna a Schmidt Julian, Planche Gusztáv-féle fordítmányok mellett a többi idegenre is, melyek részint hibás fordításban, részint egy kis plaquim alakban jöttek a könyv-árusboltha, az angol leplezetlen öszzintességgel megmondaná:

„Mi tagadás benne, tudományos irodalmatok a szépirodalom mellett elszégyenelheti magát, szakembereitek idegen nyomon tévelygnek, és még a készet sem igen tudják fölhasználni.“

Talan többet is mondana, de ezuttal legyen elég, hanem az angol után én is mondok valamit, a mit az angol nem tud.

Nem tudja pedig azt, hogy akadémiának fő irányadóit épen olyan emberek, kik a magyar nyelvet csak könyvből tanulták, és sze-

rencsésen föl-
ujonczoztak ro-
kontársaikból,
anynyi tagot,
hogy midőn
Czuczor, Fogar-
assy, Ballagi,
Greguss, Csen-
gery egy rész-
ről a magyar-
nyelvet nem
csak nyelvsa-
bályaiban; de
szellemében is
ösmerik, és az
akademiában a
valódi magyar-
ságot képvise-
lik: ellentétül
az akademiá-
ban ülnek azok
is, kik az álta-
luk írott vagy
szerkesztett mű-
vekben bebizo-
nyították, hogy
a kik legjobban
eltorzíták a ma-
gyar nyelvet,
azok is az aka-
demiában ül-
nek.

Ennek be-
bizonyítására a
jövő hétre egy
kis helyet ké-
rek, s egyik
akadémiai tag-
nak bebizonyi-
tandjuk, hogy a
magyar nyelv-
ről még csak fo-
galma sincs!

Kazinczy- ünnep Széphalmon.

S.-A.-Uj-
hely, dec. 31.
1859. Nem-
csak szeretett
és egyetlen ma-
gyar hazánk
minden részé-
ből, hanem a
külföld legta-
volabb vidékeiről is nyilatkozott ama kegye-
letteljes emlék, melyet a honfiai jó szív s ön-
zetlen megemlékezés a magyar nyelv, irodal-
om és nemzetiség üttörő bajnoka Kazinczy
Ferencz születésének évszázados ünnepére
emelt.

Zemplénmegye — melynek e kegyelet
öröm tolmácsolásában elsőnek kellett volna len-
ni — utolsó maradt, hogy megszentelje nagy
emberünk sirhalmát a hála szeplőtlen könyveivel.

Nem akarathány, nem a lelkesedés alólt-
sága; hanem a kezdeményezés nehézségeivel va-
ló megküzdés szerepelt ezen időhaladéknál.

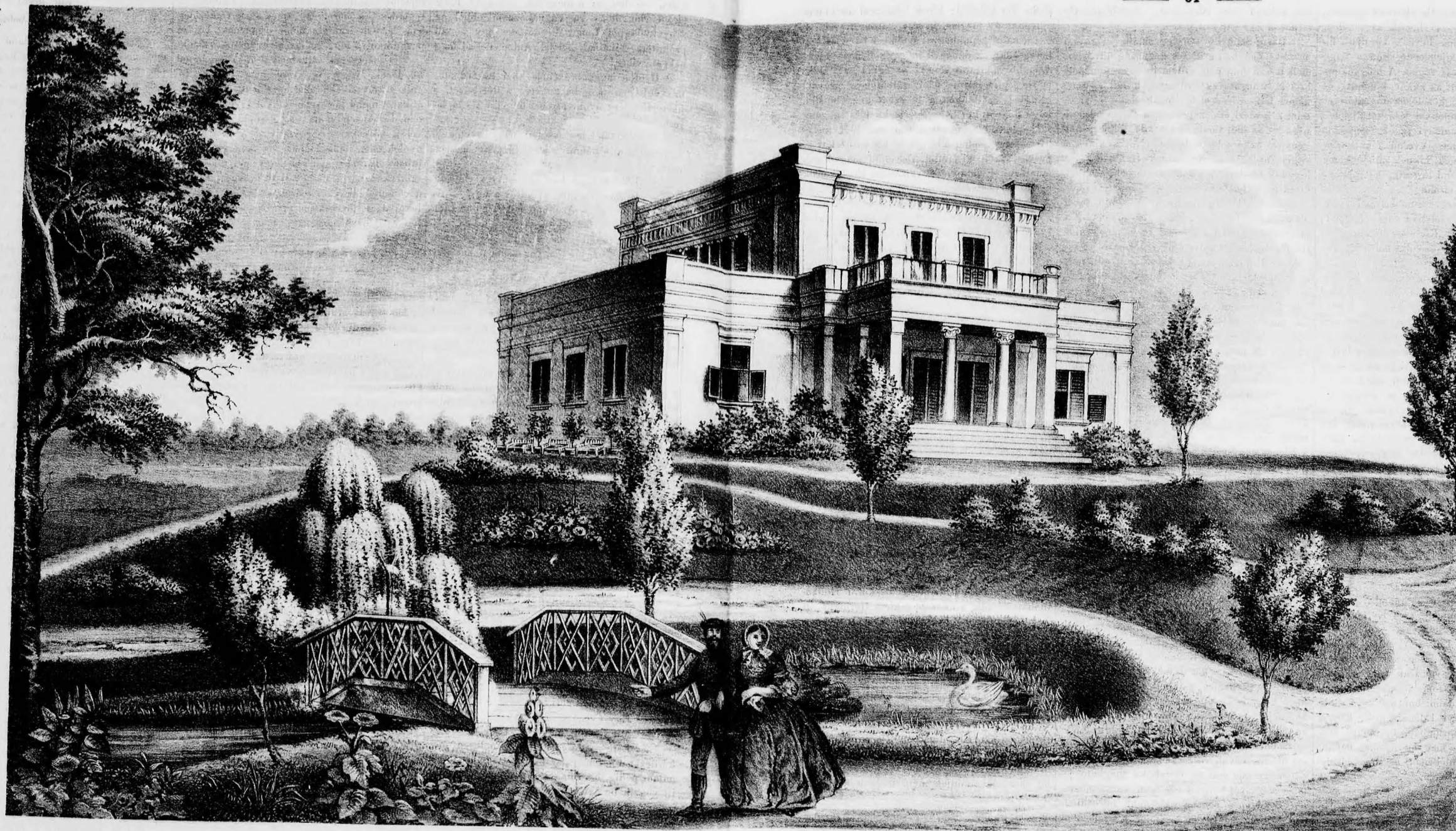
S miután az ünnepély megtarthatása vé-

gett megkívántatott kellékek hatóságilag jelez-
ve és közölve lőnek, a bizottmány élén: báró
Sennyey Pál és gróf Károlyi Ede urak, mint
elnökökkel — megalakult, s elhatározá, miszerint
a Kazinczy-ünnepély Széphalmon — hol
nyelvünk, irodalmunk és nemzetiségünk apos-
tola fáradozott és hamvad — 1859. évi dec.
30-án d. e. 11 óraker a szabad ég alatt fog
megtartatni.

S midőn erre nézve a kassai cs. k. orsz.
helytartóság engedélye megérkezett, a bizott-
mány — a hála és megemlékezés ezen öröm-
ünnepét, oly erős hitben és édes reményben
juttatá a nagy közönség tudomására, hogy a

dicsőült tisztelői az ország legtávolabbi vidékei-
ről is megjelenésük által sietni fognak az év-
százados ünnepélyt díszesíteni, s tiszteletüket
kifejezhetni azon sirhantok fölött, melyek Ka-
zinczy Ferencz hamvait fedezik, — s azon sir-
fölött, melyet az osztatlan lelkesedés és a köz-
elmerés, a magyar nemzet ereklyéjeül s a ma-
gyar nemzet tulajdonául szentelt föl, — és si-
etni fognak azon évek, mely a Kazinczy Fe-
rencz születésének évszázadát rekeszti be —
épen berekesztésén ülni meg hamvai fölött az
ünnepet, és az ezen ünnepély ébresztette ér-
zelmeket és eszméket átadni a reánk viradó
másik századnak!

Erdélyi

múzeum.

Hitében és reményében a bizottmány s a
nagy közönség Zemplénmegye egyetemének
honfiai érületében s a lángoló lelkesedésében
nem csatlakozott.

Már az ünnepélyt megelőző este, ugy a
közelből, mint a vidék távolából, fényes foga-
tok eleven tüzi irodalmi barátokat és tisztelő-
ket szállítottak a hasonló jelenetekről rég el-
szoktatott Zemplénmegye székvárosába. S az,
mit dec. 30-kán látni lehetett, a fény és nagy-
szerűség típusa, — és vallás, rang, kor és faj
különbség nélkül minden arcz az öröm, min-
den arcz a megelégedés tükröre vala.

A.-S.-A. Ujhelyből — Széphalmonra vezetők

országuton már korán reggel lánczolatossz-
szefüggésben kocsik robogtak honfiak és hon-
leányokkal.

Azonban a szabályos menetet megelőző-
leg, mindjárt kezdetben nagyszerű látványt
nyújtott, az özv. herceg Breckenheim Ferdinánd-
nándó született herceg Schwarzenberg Karo-
lina ő excija uradalmi igazgatósága rende-
letéből, az életnagyságban különkülön szánok-
ra felállított, s mind két oldalról díszruhában
öltözött emberek által köteleken tartott négy
darab tölgyfának — csákvári kolompok — s
nemzeti színű bojtokkal földiszitett hat-hat ökör-
általi, a városon keresztül való s a sirhoz el-

ültetés végetti
szállittatása, —
mely által a
már indulásra
kész közönség
kevés időre fel-
tartóztatva lön.

Az ünne-
pies menet a
nemzeti zene el-
harsogta után,
az elnökök el-
indulásával dél-
előtti 1/2 11 óra-
kor a „Vadászkürt“ fogadótól
vette kezdetét.

A kocsik
hosszu sora S.
A.-Ujhelyből —
Széphalmonra
felé a Kazinczy-ut-
czán elrobog-
va, egy teljes
lánczot képe-
zett, s midőn
az első kocsi a
mintegy félóra-
nyira eső Szép-
halmonra ért, ak-
kor még az ut-
olsó a város-
ban volt.

A dicséret
és elismeréssel
említhető me-
net rend szer-
int Mátyi La-
jos zenekara az
ünnepélyi gyű-
lekezettel Szép-
halom és K.-
Bányáska közti
szabad téren fogadta
alkalmi zene-
darabok eljá-
rásával; szó-
val: a menet-
s visszatérésnél
minden megtar-
tatott ugy, mint
ez a „Kazin-
czyünnepély al-
kalmával meg-
tartandó rend“
ezimű követke-

ző hirdetményben foglaltatik:

„A Kazinczy-ünnepélyre kinyomatott
„Szerrend“ 9 pontja a bizottmány kötelességé-
be tevén az ünnepély alkalmával rendfenntar-
tást, erre a következőkben lön megállapodás:
Az összejövetel a „Vadászkürt“ fogadó-
ban történik d. e. 10 óraker.

Az indulás a következő rendben történik:
A zenekar már előre reggel 8 óraker megyen
ki, s az ünnepélyi gyűlekezettel a Széphalmon
és K.-Bányáska közti szabad téren az ország-
ut fölött fogadja, s alkalomhoz illő darabokat
játsszik az ünnepély megnyitása előtt és bere-
kesztése után.

A kocsik lassu menetben követik egymást, az előzgetés tilos. Az első kocsik az elnökök és bizottmányi tagokéi. Férfiak kocsijai, kiszállás után, a nekik kijelölendő uton a nagy rétre mennek várakozás végett. A hölgyek pedig kocsijaikkal együtt az akkor kimutatóndó helyet a sir közvetlen közelében foglalják el.

A sir köve sorompókkal lesz körüljelölve, melybe csak a bizottmányi tagok, szónokok és az éneklő kar léphet. A rend fenntartásával megbízandó egyének, kiknek mindenki föltétlenül engedelmeskedni tartozik, kalapjaikon a háromszínű rózsát viselik.

Az ünnepély bevezette után a rend a vizsztatérésnél ugyanaz, mely az odamenetnél; csak hogy a menetet a „Korona“ fogadónál áll meg, s a kiszállás is itt történik, hol a lakoma tartatni fog.

A széphalmi dombon a fölmeneti és vizsztatározati utakat háromszínű lobogócskakkal földszitett közlőpök jeleztek.

Az elnökség és bizottmány Széphalomra érkezve, szent kötelességének tartá legelsőben is üdvözölni a roskadó hely etben levő s az ünnepelt által pénzvisszonyai miatt föl nem építhetett amaz ódon kinézésű lakot, melyben Kazinczy Ferencz a szegénység és elhagyatás nyomasztó sanyarait békén és nyugodtan túrve — a magyar nyelv, iradalom és nemzetiség körüli ernyedetlen munkásság, s közhasznu működés közepette hazájának és nemzetének, s hazájáért és nemzetéért élt, — ama lakot, mely a magyar nemzet műveltségének szemel-bölsője, — ama lakot, mely a magyar nemzetiség újjászületésének deleje.

Ezalatt ezekre menő néptömeg seregelt körül künn a szabadban Kazinczy Ferencz sirhalmát, — azon sirt, mely a magyar nemzet üdvödelje!

Vallás-, rang-, kor- és fajkülönbség nélkül honfiak, köztük b. Sennyey, gróf Károlyi Ede, gróf Andrásyak, gr. Stárayak, gr. Csákyak, báró Véceyek, báró Luzsénszky József, gróf. gr. Vay, báró Barkóczy, Lónyay, Szirmayak, Komáromyak, Kazinczyak sat. sat., szvaló: ugy e megye, mint a szomszéd megyék értelmiségét képviselő irodalmi barátok, — és honleányok: gróf Károlyi Edéné, gróf Kornis Clarisse ő mlga koszorujában, örömtelven várta a percet, mely a magyar nemzet halálját Kazinczy Ferencz emlékének, az ünnepelt sirjánál megpecsételendő vala.

A hála és megemlékezés ünnepélyes nyilvánításában versenyzett a közeli Hosszuláz helység német eredetű magyar közönsége is, kik közül Keil Mária hajadon, az ünnepélyt megelőzőleg egyszerű, de a szív- és jóindulat nemes érzelmeivel értékesített borostyán-koszorut nyújtott át gróf Károlyi Ede elnök urnak, valamint az ünnepi magyar öltözetben, három színű rózsákkal jelezve megjelent k.vágási közönség.

S mint a vihar lecsöndesültével kékebb az ég, kedvesebb a napugár: ép oly varázsszerű hatott a közös és osztaltan lelkesedés nemes tüztől átvillanyozott keblekre báró Sennyey Pál ur ő mlga, mint egyik elnöknek, a szónoklati állványon való megjelenése, a koszoruz emlékoszlop, és azon szent sir közelében, melynek életszékrajja, részint a részvételenség, részint, nem az osztó igazság elvei sze-

rint rohanó sors viharai, véglobbanásaiq főrfiasan küzdött.

Báró Sennyey Pál ur elnök megnyitó beszéde, melyben a diszes közönség üdvözölése mellett, az ünnepelt érdemeit, s az ünnepély célját, irányát és horderejét, a hazaszeretet nemes lelkesedésével körvonaloza, — s ki — mint a tavaszi első napugár, a tavasz első virága — az ibolyának illatot ad: fokozá, hatványozá az érzelnek hőségét, — s kinek e vagias szavai: „e nemzetnek élni kell; — s legyünk türelmesek az egyetértésben, s egyetértők a türelemben“ — a szív verévé váltak.

Ezután Erdélyi János ur s.pataki tanár olvasá emlékbészédét, mely az ünnepélyhez illő remekmű s hü esetelése az ünnepelt viharos életének s az abból tetleg származott és keletkező következményeknek; s kétkedhetik-e azon bár ki is, hogy ezen velős emlékbészéd szívhöz szólt és szívbé hatott be.

E szónoklat végeztével a s.pataki éneklő kar jeles vezénylete mellett, az összes közönség meghatólag zengé el Kölcsey hymnuszát „Isten! áld meg a magyart.“

A hymusz dallama alatt Kazinczy Ferencz sirja megkoszoruztatott.

Gróf Károlyi Edéné szül. gr. Kornis Clarisse ő mlga a rideg élet ürömpoharát körömrre üritett Kazinczy Ferencz hanvai fölött, de mindenható szelleme előtt — térdre borulva — a jelenet nagyszerűségét fedetlen föl s buzgó imák közt üdvözölt az összes közönség halálja és megemlékezése szent pecsétjeit — igaz honleányi érzülettel áthatott kebellet s örömtől reszketett bársony kezekkel — Kazinczy Ferencz siralmára helyezé az örök zöld koszorut, melyet részére nem emberi kéz, hanem Isten ujjai kötött; s mögötte, a sirhantra koszorukat tevő angyalokként a hosszulazi leányok tüntek föl, s a koszorukat, az összes közönség hálakönyvei szentelék meg.

S mint az elfáradt vándor, ha pihenésre hajtja le fejét, érzékei aláltsága miatt meg van tosztra az lélettől: ép oly álomszerű zibbadás uralgott az ünnepelt Kazinczy Ferencz család-jához tartozó ama két tisztelt hölgyön, kiknek egyike a sirhantra ösztönszerűleg leborulva, forró könyveivel áztatta a kiaszszott sirfű gyökér koronáját, — s másika — kis fiát kezén tartva a koszoruz siroszlop mellett, meredten, mint élőszobor állott; mert a nemzet halálja, a nemzet öröme, szívük verését mámorba ozslatá föl, s kemény szív volt az, melyből e megható jelenet a részvétl könyeit elő nem varázsolhatá.

S midőn a nemzet áldásának hervadhatatlan és örök jelvényei, — mint a szellemerő diadaljelei, és mint a hálás utókor összes szeretetének s rendíthetetlen tiszteletének zálogai, a nemzet tulajdonául felszentelt sirhantokon diszelegtek: akkor az állványra Matolay Etele ügyvéd lépett föl és Szemere Miklóstól „Kazinczy Ferencz emlékeztetőre“ irt, belbecsére és tartalmára halhatlan jellegű lyrai költeményt, a szellemnek tápot adva, az érzelem mélységével szavalt el.

E költemény ébresztette lelkesedés, mint a szív zenejének nyitánya, beolvadt az éneklőkar vezénylete mellett, az összes közönség által hasányon elzengett Vörösmarty „Szózat“ának nemzeti hitvallásos dallamába.

Ezután Kálniczky András ur k. vágási ref. lelkész lépett a szónoklati állványra; ősz

férfiu, ifju kebellet; kinek lelkiyai öntudatos fellépeése és megemlékezése varázstüetéssel hatott a nagy néptömegre, midőn ő Isten és emberek előtt, az ünnepelt nagy szellemért a legdrágább áldozatot nyujtá az égnek, s a sziklasziv jégkérgeit is felolvaszthatók e szavai: „Nagy Isten! áldom a te szent kegyelmedet, hogy nekem, két hetes gyermeknek és szegény szolgáltnak megengedted érni ezen időt, melyben e nagy ember sirjánál — kit én ezelőtt 28 évvel, csekély kísérettel, tizenötöd magammal, mindenkitől elhagyatva, kísértém ide, az örök nyugalom helyére — magas rangu férfiak és pompás urnók nagy számmal seregeltek össze a nemzet hálája és tiszteletének tetleges kifejezése végett, s fényes példaja ez annak, hogy a jutalom el nem maradhat, s habár későn is, de elkövetkezik az, mint a szabadulás órája.“

Ha Mózes varázsvesszőjének érintésére a sziklák öléből forrás pattant ki: akkor e hatalmas ima a lelkesedés tengerét árasztotta zét. — S e tisztelt ősz férfiu, imája végeztével, gr. Károlyi Ede elnök ur által karon fogatva, az állvány lépcsőzetén bevezettetett.

Következett a fentebb említett négy darab tölgyfának — a sir távolában s négy-szögben való — ünnepélyes elültetése.

A bizottmányi elnök urak jelenlétében, s a nagy közönség viharos éljenzése között, az ünnepély nagy aszsonya gróf Károlyi Edéné szül. gróf Kornis Clarisse ő mlga áldásos kezeiből gurult le az első kapa föld azon tölgy-sudarak eleven gyökereire, melyek a jelen évszázados ünnepély emlékére s századokon keresztül terjedő életre ültetettek.

(Folytatása következik.)

A jávai uralkodó diszkocsija.

E keleti fényüzéssel s a maga nemében páratlan műizléssel kiállított diszkocsi Hollandiában készült, s mestere a híres Hermans itt is bebizonyítá, hogy a mesterséget is föl lehet emelni a művészet fogalmáig, ha az kellő műizléssel s ügyszólván teremtő fantáziával párosul. Hermans azt is tekintetbe vette, hogy ez keleti uralkodó számára készült, s így a keleti jelleget mindenütt igyekezett megtartani, s azt a nyugoti finomabb izléssel s szilárdsággal párosítá össze. Tudjuk, hogy keleten a kocsizás nem igen van még divatban, s így e diszkocsi nem csekély mértékben fogja emelni a jávai uralkodó ő fenségbe nyabusát, fekete állativali előtt. Megemlítjük még, hogy e diszkocsi 30,000 forint.

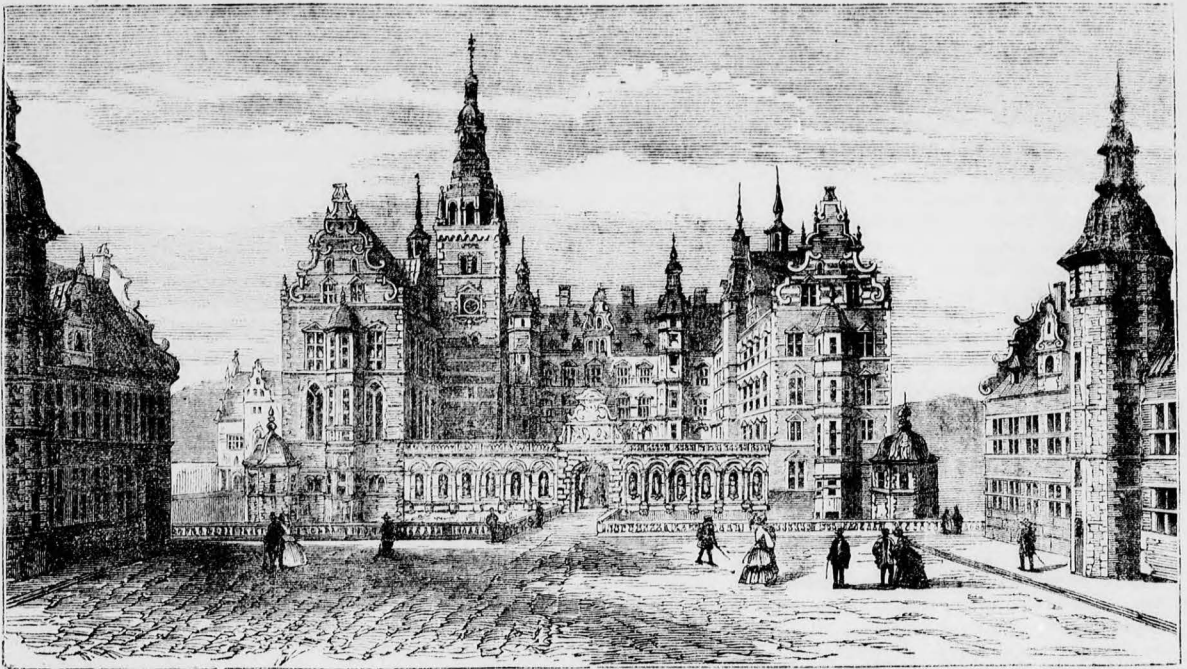
— e —

A frederiksburgi kastély.

E királyi palota leégéséről, ez ideig első számunkban részletes leírást közöltünk, — képzünk még a teljes épségében levő palotát tünteti föl, melynek keletkezését, valamint történeti nevezetésegeit említett számunkban bővebben elősoroltam, nehogy ismétlésekkel foglaljuk el lapunk hasábjait, — a „frederiksburgi kastély leégése“ című czikkre utaljuk olvasóinkat.

Régi képek.

A pécsi megyei levéltárban azonban volt egy a XVI-ik század elején készített nemesi

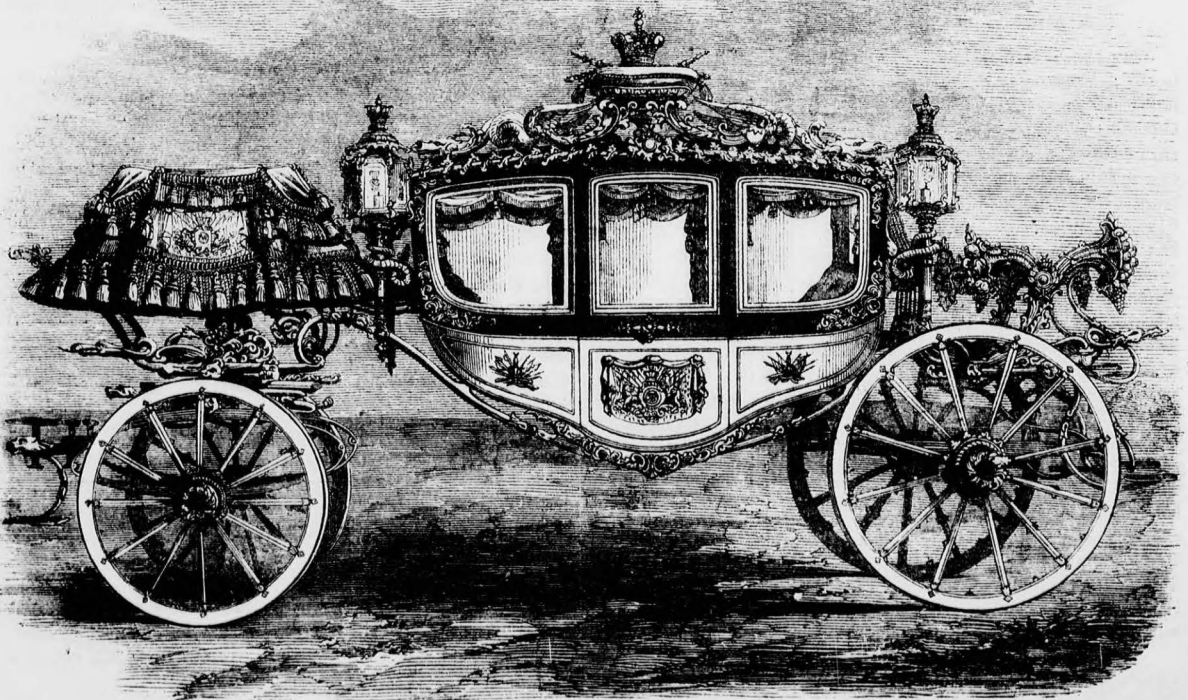
A' frederiksborgi kastély.

őszevirás, mely szerint az időben Baranyában a nemesség igen nagy számu volt, kik közül akkorban kiválólag nagyobb birtokosok voltak Istvánffy, Mekese de Meeske, Nemes de Bogdása, Huxy, Bana, Bozó, Vita, Kapinya; ugy a szabad szentkirályi, Zsigmond király által

Siklós várából történt kiszabadítása alkalmával megnemesített közbirtokosságnak törzsei: Éva és Kata. — A pécsi püspök és káptalan csak itt ott, mint közbirtokosok fordultak elő, s nagyobb kiterjedésű birtokkal nem bírtak, az ó budai s nyulszigeti apácák a vajszoj, — a

Pálosok roppant gazdag rende pedig a mágocsi uradalomnak voltak birtokában.

A törököknek Pécsről s Baranyából volt kiűzetésében Eszterházy s Batthyány, egyik tatai, második pápai kapitány erélyesen működvén a 160 év előtt innen elvándorlott, s

A jávai uralkodó diszkocsija.

részint kibált, részint elszegényedett nemeseknek birtokait elfoglalták, s vitészdíkjüket maguknak adományoztatták, ez időtől keletkeztek azon roppant kiterjedésű urodalmak, melyek jelenleg is Baranyában léteznek, ghes-selrode tábornok, ki a hadakat vezérlette. Nősiességé jutalmául I-ső Leopold által pécsi püspöknek s baranyai főispámnak neveztetvén ki; hasonlóly roppant foglaltságot tőz. — A részint visszatért, részint a török uralma alatt itt maradt kisebb birtokosok ily hatalmas kényuraknak nem állhatván ellen, birtokaiktól megfosztattak, s csak igen kevesen voltak képesek magukat abban fenntartani, így a püspökség is roppant urodalmuknak lón birtokosa, mely birtok a mult század végén a püspök, káptalan, seminarium s főtemplom közt fölloztattott.

Első alispány a törökök kiűzetése után volt Pávis pécsvárosi szücs mester — Büköcs, Megyefa, Ibafea s Gyürüfa helységeknek és Csebény goricza pusztaéknak földes ura, — ki boltjában igen szorgalmasan dolgozott, s ha valaki az alispányt kereste, — beutalván azt a szobába — félre lökte kötényét, s fölhuzván, mentjét, és oldalára kötvén kardját — utána ment, s praesentálta magát, mondván: „Itt az alispány!“ Hires ember volt a maga idejében. Arczképe jelenleg is megvan a bükösi kastélyban, Jeszenszky Ferencz urnak birtokában, Pávisnak csak egy leánya volt, s ezt elvette Horváth Dániel, s utána Pávisnak minden birtokát öröklötte Horváth; később ismét alispány s országgyűlési követ volt. — Horvátnak volt két leánya, egyiket Petróczy ezredes vette el, ki maga is birtokos volt Baranyában, másikat Jeszenszky alezredes, és szigetvári parancsnok vette el. — Bükösd, Gyürüfű, Goricza, Petróczyakra, — s Megyefa, Ibafea, Csebény, Jeszenszkyre esett. Petróczyak vég ága 1822-ben kihallván, — a fennérintett három helység is Jeszenszkyek birtokába jutott.

A párisi katakombák.

E földalatti boltozatok nemesek Párisnak, hanem az egész világnak nevezetességei közé tartoznak. A fővárosnak déli részében, s az Orleansba vivő utól napnyugotra fekvő „Barriere de l'Enfer“ épületnek belsejéből juthatni egy nyílt lépcső azokba. Nyolcz lábnya megye lépcsőzet a föld alá; s innen a setét folyosó, hol tágabb, hol szűkebb oldalnyílások közt egy óranegyednyire vezet. A tulajdonképeni katakombák egy elválasztott s gondosan elzárt részét teszik e borzasztó halálaknak. Számatalan tekervényes uton, s tágabb boltozatok alatt bolyog az ember, melyeknek falai embercsontokkal kirakvák; s különös symmetriával összeillesztett koponyák s láb-szár-csontok teszik e borzasztó helynek ékeségeit. Így némely boltozat alatt embercsontokból összerakott oltárkövek is láthatni. A napvilágra vezető lépcsőzet 1800 lábnyira van a bejövétel helyétől, az orleansi utól, melyet föld alatt vag az ember keresztül, napkelet felé. Egy másik út a Szajna folyam alatt vezet el; a mérföldekre nyúló komor boltozatok s folyosók mentében egyedül embercsontokat láthatni.

1786 óta minden csontot, melyek az egész város templomának cziintermeiben, sirboltjában, s temetőiben századok óta nyugodtak —

ezen akkor felszentelt barlangokba raktak. Több mint tíz nemzedék maradványai vannak itt öszvehalmozva; s ezen fölül alatt levő élet nélküli népesség, a felül életben levőnél tiszser számosabbnak tartatik. — A sötét s keskeny lépcsőzetben csak egy ember mehet a másik után szövétnek világánál e borzasztó halálpalotába. 90 lábnyi mélységet érve, jut az ember egy folyosóra, hol két ember egymás mellett elfé het. Ennek jobbra s balra szakadó ágai, a montrougei sik alá, a st. jacquei s st. germaini külvárosok felé vezetnek. — Hogy az embercsontok ezen mérhetlen tömkelegében valaki el ne tévedjen, a boltozatok egész hosszában vastag fekete vonal húzatott, mely a tévelygőt Ariadne fonalaként vezesse ki e tekervényes halalbarlangból. Néhány kiesesorodó szikladarab szünteti meg olykor ezen iszonyú embercsont-raktárnak borzasztó egyformaságát. Egy helyen ezek egy retentő, de egyszerűleg legregényesb tekintetű omladékok képeznek. Sok festő esetetnek ada már a természetnek e borzasztó játéka foglalatosságát; s hajdan ezen sziklák szakadási által sok ember életét veszté. Többek közt egy katona, ki Richelieu alatt (1656) részt vón a minorkai expeditióban, s később csekély napszámért itt dolgozék, szünőráiban a mahoni kikötőnek tervét en relief itt készíté, s munkájának áldoztává lón. A folyosó, melyben ezen munka, nem annyira művészi tekintetből, mint szorgalom s ügyesség miatt csudáltatik, most is „Port-Mahon“nak nevezetik.

Egy előcsarnok alakú helyre érkezvén, ennek színenekén két oszlop közt egy fekete ajtó látszik ily felirással: „Hias ultra metas reque-scut beatam spem expectantes.“ — Csikorogva fordul-meg a nehéz ajtó sarkain; s akarhatja ellen is hideg borzadás futja-el az embert, midőn a halálnak e mérhetlen országába lép. Gyorsan telének-el a fővárosi zaj s láрма közt azon milliók napjai, kiknek csontjai itt nyugszanak; s most senki sem tud többé felölök valamit mondani. Békességben fekszenek itt egymás mellett a koponyák, melyekben világrendítők tervek, elmethetség, vitészség, lángész s más jeles tulajdonok, dicséretes vagy alávaló czélok elérhetésre fejlenek ki; a legelvetemültebb gazemberek s tolvajok koponyáival. A düszgazdag, ki selyem, bársony s aranyban csillogott; ki a világ négy részéből összehordott ebédjét, ezüst s arannyal terített asztaláról ette-meg: itt az egykori büszkeségnek minden jele nélkül oly barátságosan fekszik egy rakásban azon koldusokkal, kik ugyanakkor hitvány rongyokba takarva, be nem fódheték meztelen testöket, s undok férgéktől kizavata csak penészes kenyérhéjon rágódtak. Lángoló betűkkel van jövedőnk ezen csontakásokon felírva; s a ki itt jár, kénytelen felkiáltani: ez a sors, mely reánk egy rövid, igen rövid élet után várakozik! — A legbüszkébb s leggazdagabbnak is meg kell itt ismerni semmisségét. Itt, hol a nagy bölcsék, tudósok, vitézek, hercegek s királyok maradványai, miután márvány és ezüst koporsóikból kivétettek, minden különbség nélkül hanyatnak össze azokéivel, kik alig rongyokba takarva, vagy legfeljebb néhány deszka közt tétetének a hideg föld gyomrába. Hercegek s koldusok koponyái ugyanazon mozaikba rakattak össze, melyek e rettenetes bar-

langnak borzasztó ékességüül szolgálnek. — Rövid felirások mutatják néhol, mely temetőből vagy templomból vétettek a csontok. Olykor szívbuzdító vallásos felirásokra is talál az ember; de bármily borzasztó s komoly legyen is e hely, még is találni gyakran szentelen célzásokra, melyeket, miután az első borzadásban áttestek, némely eltoplunt érzelmük legnagyobb felvívázatot ellenére is a falra, sőt-mégy koponyacsontokra is karczolnak. — Egy ezen boltozatok szögletében levő kis kápolnában kereshetne a buzgó keresztény lelki megasztalást; de közelebb lépvén, egy gránit-sziklán e retentő szavakat olvassa: September 2-ka 1792.“ E napon konczolák le a jacobinusok Párisban a foglyokat.

Ha végig megy az ember e földalatti boltozatok végtelének tetsző folyosóin; az orleansi országtútl kelet felé egy hágesóhoz jut, mely a holt alvilágból ismét nap és élő felvilágra vezet; melynek zajgása oly különös benyomást tesz első pillanatban az emberre, hogy eltelve minden földi dolgok mulandóságától és semmisségétől, magát egy nagy örültek házba varázslottnak lenni gondolja. Velem legalább így történt, — ugymond az eredetinek írója. T.

Veszprémi hírek.

Idő járásunk olyan mint a politika, majd derült, majd komor, havunk egészen eltakarodott, azonban folytonosan fagy.

Osztlerhuber Ferencz kanonok ur pénztárából egy igen ügyes tolvaj 4000 pft. orzolt el addig, míg a tisztos főpap ájtatosságá a templomban végzé; — a tolvaj nem tudatik.

Londoni családok.

A hol annyi ember összetödul, az élelmeskedésnek százezer és még millió példáját találják föl; mert, hiában dolgozni sok ember nem szeret; de az éhség és urhatnámkodás még is találékonyá teszi őket.

Két csinosan öltözött ur lép be egy bankrhoz, és a köpenyt félre lebbentve egy kis szekrényt, huztak elő, melynek fölmutatott tartalmában huszezer fontot érő ékszer volt. Erre ők csak félannyit akartak előlegezni két hónapra, kecsesgető haszn mellett, mire a bankár az üzletre vállalkozott is, törvényes becsüsökkel megvizsgaltatván a tárgyat.

Midőn ez megtörtént, levitték a szekrényt a pénztárba, lepecsételék és a vasládába helyezvén az illetők a kért összeget elvitték.

Letelvén a határidő, senki sem jelenkezett a visszaváltásra; tehát a bankár a hatóság közbe jöttével fölbotantá a szekrényt, melyben, nagy bámultukra semmi sem volt. Ekkor veték észre, hogy az ügyes családok köpeny alatt elcserelették a szekrényt, s így tetemes kárt tettek.

A rendőrségnél bejelenték a dolgot, — s egyik rendőri hivatalnok következőleg intézkedett.

A bankár neve alatt kihirdteté, hogy pénztára fölötretett, s abból több ezer fontos kívül még egy ékszeres szekrény is elveszett, a ki a tolvajok nyomára vezet, kap ennyit és ennyit.

Másnap, a hirdetés után, megjelen a két család azon reményben, hogy ékszereiknek hi-

vatalosan fölveté föllárát is megkapják; de a rendőrség is készen várta őket, és így a bankár is kartalanítva lön.

Vegyes hírek.

+ Vashington Irvingről, a híres amerikai regényíróról, ki mult év nov. 28. meghalt, sok érdekes jellemvonást közölnek a külföldi lapok — irodalmi munkássága mellett, melylyel világhírű nevet szerzte magának, még vitéz katona s jó hazafi is volt, s birta azon kiváló erényt, mit a hölgyek a férfaitól általában elszeretnének vitatni, a hűséget. Vashington Irving, életében csak egyszer szeretett s minthogy imádottját elragadta tőle a halál, nőtlen maradt.

+ Csillagvizsgálók állítása szerint az idén is meglátogatja földünket egy üstökös, melyet Vik Károly üstökösének neveznek, mely idő tájtban, még határozottan nem tudhatni, de augusztusig alkalmasint lesz hozzá szerencsénk.

+ Egy olasz nemes, Ristochio, nem kevesebb mint 14 párbajt vittov a miatt, hogy Dantét nagyobb költőnek lenni vitatta Ariostónál. Halálos óvágyan ugyan megvallotta hogy, egyiket sem olvasta soha. Ez az ember is kritikuskak született.

+ Most már nem csak éneklő madarak, de éneklő kutyák is vannak. Lipésében legalább egy úri embernek van egy kutyája, mely az ismertebb dalokat elég ügyesen el-éneklí. Az a német lap, melyből a hírt átvettük megjegyzi, hogy a pudlinak még az a jó szokása is van, hogy éneklés közben száját nem tájta föl nagyon. Lesz e belőle opera énekes, meg nem tudhatni.

+ Különb en egy nyugdíjas katona él, ki a német szabadságháborúban vitézül harczolt. E hadfnak az a különös sajátága volt, hogy kiválogatta a szakálás s bajuszos francziákat, s ezeket vagdalta le — s az eseteknek szakálát, bajuszát összegyűjtve, most füveg alatt tartja. Beillenek veres indiának.

+ Egy merész hajós megint vállalkozott a föld északi sarka kikutatására, s ez egy angol Snow kapitány, ki még arra is kötelezte magát, hogy az eszkimók között meg fog telepedni. Eddig erre még egy europai sem adta a fejét.

+ Szabasztopol környékén, még egyre gyűjtögetik össze az elesettek csontjait, hogy iparüzleti célokra felhasználják. Közélebb is két ily emberi csontokkal megrakott háj kötött ki az angol partokon.

Divat.

A török nők a szultántól szigorú parancsot kaptak, hogy az izlam szerint körülirt ruházathoz alkalmazkodjanak. E szultáni pa-

ranesban többek közt következő olvashatni: Minden nemzet törvényei s szokásai megszentesték mindazt, mi a jöerkölesök s a moral feltartására vonatkozik. Az izlam (török hit) egyik legfőbb törvénye szerint a nők jöerkölesisége a fátyolviselésben sarkallik, kiknek tehát nem csak a társadalmi illem, de hitágazati szempontból is kötelességök e szokásnak hódolni.

De egy idő óta bizonyos nők fölötté ritka fátyolokat használnak, és egészen illetlenül nem hazai szöveteket viselnek, sőt e hozzájok nem illő öltözetben félig lefátyolozva sétálnak, ledér viseletet tanúsítanak, nyilvánosan a férfiak közé elegyednek; s oly dolgokat mivelnek, melyek sértik a morált s törvények és oly fényűzést követnek el, melyek a családokat tönkrejuttatják. Ugyanazért szigorúan megparancsoltatik: hogy minden nő, ki házból kilép, egy sürti, arcját egészen befedő fátyolt viseljen, s rendszeren feredjet (török szóvet) használjon öltönyt, mely angora-gyapuzsövet, posztó sat. lehet, de minden kinézés s cifraszág nélkül való legyen. Nem szabad lábtűy s papucsban, hanem sarga maroquinból készült félcizmában megjelenniök, mint eddig-ele szokásban volt ez nők és férfiaknál egyiránt. Ha bevásárolni megy, nem szabad a Bretokba s raktárakba belépnie, hanem kívül kell megállnia s ott is csak addig, míg az alku megtörtént. Sétálni csak oly helyeken szabad, melyek a nők részére vannak fontartva, a férfisértányokon semmi szín alatt sem szabad megjelenniök. Minden törvény s erkölcselen kihágás szigoruan fog büntettetni. Egy családnak sem szabad erejét meghaladó fényes fogatot tartani, — kocsis és inas oly egyéniség legyen, kikkel a nők az illem megsértése nélkül érintkezhetnek. A férfiak is a törvény s erkölcsiség után járjanak mindenben, s egyáltalában ovakodjanak az ivástól mind nyilvános helyen, mind házuknál.

E török divatban is több követnivalót találhatunk, mint némely párisiban; nem hiába, hogy Mohamed próféta sok tekintetben praktikus ember volt!

Ipar, gazdaság.

— A selyemtenyésztés a modenai herczegségben, már a 15-ik században oly jelentékeny volt, hogy csupán Reggióban ezerötszáz selyemszövő foglalkozott. Jelenleg évenként mintegy 200,000 frt. gabót termelnek, melynek négyötöde magában a herczegségben dolgoztatik föl. — A cararai márvány évenként két millio frankot hoz be.

Statisztikai jegyzetek.

Oroszország népességét illetőleg következő hiteles adatokat közöl egy orosz lap:

Az orosz birodalomban van 34 millio nagy-orosz; 7,500,000 kisorosz; 3 millio fejjérorosz; 70,000 bolgár és szerb; 16 millio lengyel; 1,300,000 lithvai; 870,000 letté; 500,000 oláh; 50,000 görög; 50,000 ossetini; 600,000 örmény; 10,000 persia; 1 millio grusia; 49,000 cigány; 2,500,000 zsidó; 2 millio tatár; 450,000 baskir; 500,000 kirgiz; 2,500,000 tschüd; 640,000 finn; 750,000 német; 1 millio cserkesz, abesáz; 550,000 permi népség; 300,000 mongol; 40,000 turgúz; 200,000 sibéria; s amerikai idegen nép; összesen tehát: 66,442,000 lakos, melyek közt szláv eredetű 50,570,000; 15,872,000 pedig különböző népfaj.

Mi hir Budán?

— A Dunán fölfelé folyó hó 12-én ment a legelső magán propeller, melyet Spirta kereskedő ur Medgyeszy kapitány ur vezénylete alatt Uj-Pesten készített. Egy dunai gőzhajótársaság-részvényes azt mondja, hogy ezt az egyet megeszi! No, no! csak ugy ne járjon, mint a ki fogadásból a szivacsot megette; de ugy földagalt benne, hogy maga is belehalt.

— Valami ügyes társulati jegyző a társulat kormányzó üléséről szerkesztvén a jegyzőkönyvet, a kormányzótagok közt előfordult nevezetes véleménykülömböset hiven akarván értetni, azt írta: miután a kormányzótagok véleménye a fönnforgó tárgyban „megbomlott,” s. a. t. vizsgálta magát a választmány azzal, hogy jegyzőjéről ugyanazt mondják, és azt el is hisszük.

— Valamelyik vidéki városba farkasok törtek be, legalább egy szétszagott bornyonyak maradéka mellett látszó nyomok azt bizonyítják, hogy farkasnyomok. Az Allgemeine Zeitung magyarországi cikkeiben szinte vannak nyomok, de ezek nem igen hasonlítanak a farkasnyomokhoz.

— Pestről is megszökött egy pénztárnok valamelyik kereskedésből. Ez is egy módjánaak, hogy a pénz forgalomba hozzák, csak hogy, az illető azt koczkáztatja, hogy ha megszikip, becses személyét olyan helyre teszik, mely nem hasonlít a — takarékpénztárhoz.

— A vadpiacz régen volt ily gazdag, mint az idén, minthogy a mult évben mindenféle vad nagyon elszaporodott. Ez alkalommal megemlítjük azt a híres vadászebet, mely annyira ügyes, hogy már azt is megállja, ha valaki vadat beszél, vagy ír. Ezért állt a multkor oly sokáig a kávéházban az Allgemeine mellett.

A lapban megjelent eredeti képek 1 ft-jával megszerkesztették.

Laptalajdonos és felelős szerkesztő: Vas Gereben, lakása Sebesténytér 31-k sz. Kiadó: Werfer Károly.

H I R D E T É S E K.

LACKENBACHER J.

mű- és kereskedelmi kertészete

ajánlja magát: kőzi, mell- és asztal-csokrok, ugy szintén mindenféle lakodalmi és egyéb innepélyi koszorúk, a legszebb élő virágokból készítésére 50 krajczártól 15 forint ostromk értékbeni árig.

Megrendelések 24 órával előbb a Felső-Dunasoron fekvő 12. sz. alatti ház 2-ik emeletében létező irodában teendőik

Szinezett 10,000 darab ing!

Nagszerű régebbi alaku inghalmaz magához vásárlása által darabjunktént, a vézei utcában létező

„Ypsilanti“-hoz czimzett kereskedésben Pesten

10,000 darab szinezett férfi-ing 1 ft. 1 ft. 50, 1 ft. 75 kron és 2 fton kapható.

(3—8—1)

WERFER KÁROLY KÖNYVNYOMDAJA

(felső-dunasoron 10. szám alatti Nákó házában)

készít 2 óra alatt 100 darab legfinomabb francia fénypapírra nyomott látogatójegyet igen csinos tokkal együtt 1 ft. 60 kr. o. é. ugy szinte ezimjegyek több százbeli megrendelésnél százként csak 1 o. é. forintba kerülnek.

Az újonnan megnyitott és a „Lengyel királyhoz“ czimzett
G. E. DINA-féle fűszerkereskedés

(király-utca 20. sz.)

ajánlja mindennemű fűszerezikeket a legújnyorabb áron. — Jó mértékűről, valamint gyors és pontos szolgálattól a legjobban van gondoskodva.
(1—3—2)

TUDÓSÍTÁS LAPUNK EZ ÉVI FOLYAMÁRÓL.

Az irodalmi erők összegyűjtésén kívül, lapunkat, földadatunkhoz illőleg, a hazai főtészzettel kapcsolván egybe, nem elégszünk meg a szokott képekkel, melyekről pedig külön lenyomatokat is huzatunk le, s azokat előfizetőnk számára szerföltt mérsékelt árért adjuk, elhatároztuk, hogy előfizetőink a jövő fél évben

két jutalom példányt adunk,

még pedig egyiknek

MADARÁSZ GYŐZŐ HUNYADI LÁSZLÓJÁT

OLAJFESTÉKŰ SZINEZETT NYOMATBAN.

E kép az, mely a pesti műkiállításban oly rendkívül meglepte a közönséget, hogy Madarász Győzöt a magyar művészet jelesévé avatá. Nagysága a képnek: magassága 1 $\frac{1}{2}$ láb, szélessége 2 $\frac{1}{2}$ láb. Kiállítása pedig oly fényvel történik, mi az ilyen remeket megilleti.

Hasonló nagyságu és értékű képet még a külföldiek sem adtak, épen azért midőn a versenyben olyan diszművet adunk, mi a hazai festészek egyik legelső remeke, bizton számítunk olvasóközönségünk gyámolyítására.

Hunyady-képünket fára göngyölve januárhóban küldendjük szét.

Egész éves előfizetőinknek még egy másik jutalékpéldánnyal kedveskedünk, melynek tárgyát annak idejében tudtul adandjuk.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

D I V A T C S A R N O K

TUDOMÁNYOS, SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI

és

D I V A T K Ö Z L Ö N Y

1860. ÉVI FOLYAMÁRA.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre tiz forint, félévre öt forint uj pénzben.

JUTALOMKÉPÜL ADJUK

MADARÁSZ GYŐZŐ UTOLSÓ ZRINYIJÉT

SZINNYOMATBAN.

As előfizetések alólirt kiadóhoz czimzendők.

Gyűjtek tiz egyszerre beküldött előfizetőért tiszteletpéldányt kapnak.

Werfer Károly,
kiadó.

Szabó Richard,
id. fel. szerkesztő.